

Οργάνωση και λειτουργία της σχολικής Βιβλιοθήκης

**από Κατερίνα Θαναπούλου
Αντιπρόεδρο της Ένωσης
Ελλήνων Βιβλιοθηκαρίων**

Κύριε Προέδρε,
Αγαπητοί συνάδελφοι,

Πριν αρχίσω να μιλώ για το ειδικό θέμα των σχολικών βιβλιοθηκών θέλω πρώτα να σας πω πόσο συγκινημένη νοιώθω που βρίσκομαι στην Κύπρο και ιδιαίτερα μεταξύ όλων των συναδέλφων βιβλιοθηκαρίων της Κύπρου και δεύτερο να σας μεταφέρω το θερμό, αδελφικό χαιρετισμό των συναδέλφων βιβλιοθηκαρίων μελών της Ένωσης Βιβλιοθηκαρίων Ελλάδας. Θέλω επίσης να δηλώσω τη βαθιά μου πίστη πως χωρίς οργανωμένη, σωστή και ισότιμη πληροφόρηση δεν μπορεί να δημιουργήσει αλλά ούτε και να λειτουργήσει και προοδεύσει στις μέρες μας μια κοινωνία όσο χαρισματική και να είναι. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει πιστεύω να γίνονται οι εργασίες κάθε συνεδρίου βιβλιοθηκαρίων. Έμουνα πάντοτε αιτιόδοξη, αγαπητοί συνάδελφοι, για την Κύπρο. Η γνωριμία μου με αρκετούς βιβλιοθηκάρους, το γεγονός ότι στο Υπουργείο Παιδείας είναι επί κεφαλής εκπαιδευμένος βιβλιοθηκάριος, το γεγονός ότι οι βιβλιοθήκες της Κύπρου έχουνε κάνει πολλές προόδους αλλά και τώρα ο νέος σας Πρόεδρος έχει αναγνωρίσει το επάγγελμα παίρνοντας στην ιδιωτική του επιχείρηση εκπαιδευμένο βιβλιοθηκάριο, οι λόγοι που ακούστηκαν σήμερα από τους βουλευτές και κυρίως από τον Υπουργό Παιδείας δείχνουν πόσο τους ενδιαφέρει η πληροφόρηση του λαού, πόσο βαθιά έχουν τη συνείδηση της αξίας της πληροφόρησης και αν μου επιτραπεί ο Υπουργός έδειξε να είναι σαν εκπαιδευμένος βιβλιοθηκάριος. Ο λόγος του ήτανε όχι ο τυπικός που ακούμε συνήθως αλλά ένας λόγος που ήξερε τι σημαίνει σχολική βιβλιοθήκη.

Σχολικές βιβλιοθήκες λοιπόν, αγαπητοί συνάδελφοι, σωστή οργάνωση και λειτουργία τους. Ποιά είναι η άποψη η δική μου; Πριν μπω σ' αυτό το θέμα θα πω ορισμένες αρχές που έχω συνειδητοποιήσει μέσα από τα 39 χρόνια που δουλεύω στις βιβλιοθήκες.

Πρώτο οι βιβλιοθήκες υπηρετούν τις ανάγκες του ανθρώπου για γνώση και ψυχαγωγία χωρίς σύνορα, χωρίς κανένα εμπόδιο. Δεύτερο δεν υπάρχουν είδη βιβλιοθηκών. Όλες υπηρετούν τον ίδιο σκοπό· οι διαχωρισμοί έγιναν από λειτουργικούς και μόνο λόγους. Η Έθνική Βιβλιοθήκη, η

Δημοτική Βιβλιοθήκη, η Εκπαιδευτική Βιβλιοθήκη είναι ορισμοί, είναι επίθετα που τους δώσαμε πολύ αργότερα. Ξεκίνησε η βιβλιοθήκη σαν βιβλιοθήκη και θα συνεχίσει πιστεύω στις μέρες μας να λέγεται βιβλιοθήκη όσπου να πάρει τη θέση της η λέξη "*mediatheque*" που είναι η καινούργια λέξη που οι προηγμένες χώρες χρησιμοποιούν από το "*media*" δηλαδή ένας ευρύτερος θεσμός, ένας ευρύτερος οργανισμός από το «βιβλιοθήκη» που εμείς βέβαια δίνουμε σήμερα γι' αυτό προσπαθούμε να βάλουμε μια καινούργια έννοια. Με τους υπολογιστές, τα δίκτυα βιβλιοθηκών, τα τοπικά, τα εθνικά και τα διεθνικά, πράγματι σε λίγο θα έχουμε μόνο μια μεγάλη βιβλιοθήκη οικουμενική στην υπηρεσία του ανθρώπου.

Αλλ' επειδή ο χρόνος μου είναι περιορισμένος θα συγκεντρωθώ στο θέμα μου που είναι ὀργάνωση και λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης."

1. Σκοπός

Στόχος της οργανωμένης σχολικής βιβλιοθήκης είναι η υποβοήθηση του προγράμματος, η διεύρυνση των γνώσεων και η ψυχαγωγία του παιδιού. Με τη χρήση καθημερινά μιας οργανωμένης βιβλιοθήκης, ο μαθητής αποκτάει τη συνήθεια της έρευνας και της τεκμηρίωσης των θεμάτων από τα πρώτα κιόλας χρόνια της φοίτησής του στο σχολείο. Η συνήθεια αυτή τον βοηθάει σημαντικά στις κατοπινές σπουδές του.

1.1. Η σχολική βιβλιοθήκη είναι απαραίτητη σε κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης.

2. Διοίκηση - Οργάνωση - Λειτουργία

2.1. Πόροι - Διοίκηση

Η σχολική βιβλιοθήκη χρηματοδοτείται και διοικείται από την εκπαιδευτική μονάδα που εξυπηρετεί.

Την εποπτεία έχει η επιτροπή βιβλιοθήκης, που αποτελείται από μέλη του διδακτικού προσωπικού και από βιβλιοθηκάριους ή εκπαιδευμένους στα θέματα της βιβλιοθηκονομίας δασκάλους.

Στα σχολεία που ανήκουν στην τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει εκπρόσωπός της.

Σε πολλές χώρες, Δανία, Βουλγαρία, Αγγλία κλπ., οι σχολικές βιβλιοθήκες είναι παραρτήματα των λαϊκών βιβλιοθηκών της περιοχής που έχουν και την ευθύνη της οργάνωσης και του εμπλουτισμού τους. Στις περιπτώσεις αυτές υπάρχει ειδική επιτροπή επιλογής έντυπου και οπτικοακουστικού υλικού από μέλη του διδακτικού προσωπικού και από βιβλιοθηκάριους της λαϊκής βιβλιοθήκης.

2.2. Οργάνωση

Τέσσερα βασικά στοιχεία συντελούν στην καλή οργάνωση και λειτουργία μιας βιβλιοθήκης: ο χώρος, η συλλογή, το προσωπικό, η μεθοδολογία.

2.2.1. Χώρος

Ο χώρος ή οι χώροι της σχολικής βιβλιοθήκης εξαρτώνται από τη διάταξη του σχολικού κτιρίου.

Στο κεντρικότερο σημείο τοποθετείται η κεντρική βιβλιοθήκη. Οι αίθουσες διδασκαλίας και τα εργαστήρια έχουν μικρές συλλογές - παραρτήματα της κεντρικής. Στην κεντρική ή στα γραφεία του διδακτικού προσωπικού στεγάζεται η ειδική βιβλιοθήκη για τους δασκάλους.

Οι χώροι είναι εξοπλισμένοι με κατάλληλα έπιπλα, ράφια, τραπέζια, καρέκλες, καθώς και αναγνώστες μικροταινιών, επιδιασκόπιο, φωτοτυπικό μηχάνημα, προβολέα διαφανιών, πικ-απ, έπιπλο για χάρτες και άλλα.

Οι διεθνείς προδιαγραφές είναι 2.32 τμ ανά σπουδαστή συν 30 τμ για εργαστήρια και γραφεία.

Συνηθίζουμε να λέμε ότι οι διεθνείς προδιαγραφές είναι πλούσιες σε μεγέθη και ότι είναι ανέφικτες για τη χώρα μας. Η άποψη αυτή είναι κατά την γνώμη μου λανθασμένη. Αντίθετα από ό τι λέγεται, θα πρέπει να τις ακολουθούμε γιατί βοηθάνε στη μεγαλύτερη προσέλκυση αναγνωστών, πράγμα που πρέπει να επιδιώκουμε στην Ελλάδα.

Χώροι καλαίσθητοι, άνετοι, φτιαγμένοι με φαντασία, με εύκολη πρόσβαση, φωτεινοί καλούν τα παιδιά, αλλά και τους ενήλικες, να τους χρησιμοποιήσουν. Ο «ελληνικός τύπος» του παλιού αναγνωστηρίου, χωρίς θέρμανση, χωρίς καλαιοσθσία μόνο τους λίγους τράβηξε ως σήμερα. Εμείς θέλουμε όλους να έρθουν στις βιβλιοθήκες.

2.2.2. Συλλογή

Ένα από τα πιο δύσκολα προβλήματα της οργάνωσης μια σχολικής βιβλιοθήκης είναι η συγκρότηση της συλλογής.

Παντού, σε όλο τον κόσμο, οι πόροι είναι ανεπαρκείς, γι' αυτό οι βιβλιοθηκάριοι και οι εκπαιδευτικοί είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί στη διάθεση των διαθέσιμων χρημάτων, φροντίζοντας να καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες του σχολείου.

Η βασική αναλογία βιβλίων-μαθητών ποικίλλει από χώρα σε χώρα. Για την Ελλάδα πιστεύω πως μια βασική, εφικτή συλλογή μπορεί να αρχίζει με ένα βιβλίο κατά μαθητή. Έτσι ένα σχολείο με 2.000 μαθητές αρχίζει με δύο χιλιάδες βιβλία και προσθέτει κάθε χρόνο 200 βιβλία ώσπου να φτάσει στα επίπεδα των άλλων χωρών, που είναι από οκτώ ως δεκαπέντε και είκοσι βιβλία.

Το 10% των βιβλίων πρέπει να είναι πληροφοριακά βιβλία (εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, άτλαντες, ευρετήρια κλπ.). Τα υπόλοιπα δανείζονται.

Η συλλογή μιας καλά οργανωμένης σχολικής βιβλιοθήκης σήμερα δεν αποτελείται πια μόνο από έντυπα. Τα νέα μέσα (Media) δίσκοι, ταινίες, διαφάνειες, ταινίες κασέτες, οθόνες υπολογιστών (τερματικοί) αποτελούν τα νέα μέσα μεταφοράς της γνώσης και χρησιμοποιούνται πλέον καθημε-

ρινά για την εμπέδωσή της.

Ο όρος Médiathèque σιγά αλλά σταθερά αντικαθιστά τη λέξη βιβλιοθήκη γιατί κυριολεκτεί και καλύπτει έντυπα και νέα μέσα.

2.2.3. Προσωπικό

Η βιβλιοθήκη χρειάζεται εξειδικευμένο προσωπικό τόσο σε αριθμό όσο είναι απαραίτητο για την καλή λειτουργία της.

Οι διεθνείς προδιαγραφές είναι 3.000 βιβλία 1 βιβλιοθηκάριος. Στην Ελλάδα, όπου το θέμα του προσωπικού έχει αφιεθεί στην καλή προαίρεση και δεν είναι υποχρεωτικό να υπάρχει εκπαιδευμένος βιβλιοθηκάριος, δίνονται λύσεις ανορθόδοξες με αποτέλεσμα να μην έχουμε βιβλιοθήκες.

Από την αρχή του αιώνα μας σε πολλές χώρες οργανώνονται σεμινάρια για την εκπαίδευση και τη συνεχή μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε θέματα βιβλιοθηκονομίας.

2.2.4. Μεθοδολογία - εργασίες - λειτουργίες

Η επιλογή, η καταλογογράφηση, η ταξινόμηση, ο εξοπλισμός και η προστασία του βιβλίου (δέσιμο κ.λ.π.) είναι βασικές εργασίες προκειμένου να ετοιμαστεί το έντυπο και άλλο υλικό για να μπει στη βιβλιοθήκη.

Όλες αυτές οι εργασίες γίνονται ακολουθώντας πιστά γραπτές και αποδεκτές από τη διοίκηση προδιαγραφές. Η ύπαρξη προδιαγραφών εξασφαλίζει ενιαία πρακτική που εξυπηρετεί και τη σωστή ανεύρεση του υλικού αλλά και τη συνεργασία με άλλες βιβλιοθήκες.

Η σχολική βιβλιοθήκη προσφέρει κύρια τις ακόλουθες υπηρεσίες: Πληροφόρηση, Δανεισμός.

Η πληροφόρηση συνίσταται στην υποβοήθηση των σπουδαστών στην εύρεση οποιασδήποτε πληροφορίας σχετικής με τις σπουδές τους, μέσα από τη συλλογή της βιβλιοθήκης, αλλά και μέσα από τις συλλογές άλλων βιβλιοθηκών. Με το δανεισμό δίνεται η ευκαιρία στους σπουδαστές να συνεχίσουν τη σπουδή και στο σπίτι.

Κάθε μαθητής μπορεί να δανειστεί από ένα (1) ως πέντε (5) βιβλία ή άλλο υλικό για ένα διάστημα 10-15 μέρες. Ο αριθμός και η διάρκεια του δανεισμού εξαρτώνται από τον αριθμό των βιβλίων που διαθέτει η βιβλιοθήκη.

Το σύστημα του δανεισμού πρέπει να μην είναι χρονοβόρο και να εξασφαλίζει τα ακόλουθα στοιχεία:

Ποιος έχει το βιβλίο;

Πόσα βιβλία έχει ο σπουδαστής;

Πότε πρέπει να τα επιστρέψει;

Το θέμα των σχολικών βιβλιοθηκών, όπως και το γενικότερο των βιβλιοθηκών στην Ελλάδα δεν μπορεί να εξαντληθεί μέσα στα λίγα λεπτά που διαθέτουμε. Μπορούμε όμως να πούμε ότι είναι θέμα πολιτικό και

ότι είναι χρέος της πολιτείας και της εκάστοτε κυβέρνησης να διαθέτει τα αναγκαία ποσά, τη σωστή νομοθεσία, να ετοιμάζει ειδικευμένο προσωπικό και να δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για την οργάνωση σύγχρονων βιβλιοθηκών και οργανωμένης πληροφόρησης.

Οι προσπάθειες των εκπαιδευτικών, των γονέων, των σπουδαστών και όλων των άλλων κοινωνικών ομάδων θα πέφτουν στο κενό, αν δεν υπάρξει η σωστή υποδομή που θα τις δεχτεί και θα τις αξιοποιήσει. Όλοι μαζί λοιπόν συνεχώς πρέπει να πιέζουμε για να κατακτήσουμε ένα δικαίωμα που οι περισσότεροι λαοί το έχουν κατακτήσει και που τους δίνει το προβάδισμα στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Σας ευχαριστώ